

PM Rotel IV (Dnr KS 2018/558)

Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 29 juni 2018

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria och med bilaga 2 till promemorian.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner har lämnat över slutbetänkandet ”Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling”, SOU 2018:17. I slutbetänkandet föreslås ett ramverk för ett nationellt professionsprogram som omfattar legitimerade lärare och förskollärare samt rektorer och förskolechefer. Programmet syftar ytterst till att utveckla elevernas lärande och till att utveckla läraryrket till en attraktiv profession. Utbildningsdepartementet har skickat utredningen till staden för yttrande.

Remissen i sin helhet finns att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag håller en hög ambitionsnivå och ligger i linje med kommunfullmäktiges mål.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till stora delar av utredningens förslag.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget i utredningen och ser att det kan ge positiva effekter för barns och elevers utveckling och kunskapsresultat.

Östermalms stadsdelsnämnd ser huvudsakligen positivt på förslagen i remissen.

Mina synpunkter

Att säkra kompetensförsörjningen inom förskola och skola är en av de stora samhällsutmaningarna inom närtid. Antalet pensionsavgångar och en kraftig befolkningsutveckling kommer att ställa stora krav på samtliga aktörer inom skolan att gemensamt arbeta för att säkra tillgången till behöriga och kompetenta lärare. Jag

ser positivt på regeringens ambition att genom ökad tydlighet och förutsägbarhet bidra till att öka attraktionskraften för läraryrket. Utredningens förslag kommer att bidra till att förbättra kvalitén i undervisningen och öka likvärdigheten genom större fokus på att alla skolor ska ha tillgång till behöriga lärare. Jag ser även positivt på förslaget om att förenkla statsbidragen som förhoppningsvis kommer att leda till minskade överdokumentation. Förslaget om att förskolechefer och rektorer ska få bättre förutsättningar att vara pedagogiska ledare är även det en avgörande del i att höja kvalitén för verksamheten.

Det är även viktigt att programmets innehåll utformas i samverkan mellan profession, huvudmän och lärosäten. Som ansvarig för verksamheten bör huvudmannen vara den som bedömer och beslutar när tjänster och befattningar tillsätts och inrättas.

Utöver stadens promemoria anser jag att även utbildningsnämndens mer detaljerade remissvar, bilaga 2, bör föreläggas som stadens svar på remissen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria och med bilaga 2 till promemorian.

Stockholm den 7 juni 2018

OLLE BURELL

Bilagor

1. Remissen sammanfattning
2. Utbildningsnämndens remissvar

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner har lämnat över slutbetänkandet ”Med undervisnings-skicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling”, SOU 2018:17. I slutbetänkandet föreslås ett ramverk för ett nationellt professionsprogram som omfattar legitimerade lärare och förskollärare samt rektorer och förskolechefer. Programmet syftar ytterst till att utveckla elevernas lärande och till att utveckla läraryrket till en attraktiv profession.

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningens förslag håller en hög ambitionsnivå och ligger i linje med kommunfullmäktiges mål *1.1 alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor, 4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor och 4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.*

Professionsprogrammet

Stadsledningskontoret är överlag positivt till ett nationellt professionsprogram med tydliga och förutsägbara karriärvägar.

Det finns dock utmaningar i genomförandet av programmet. Stadsledningskontoret vill betona vikten av att programmet genomförs stegvis samt anpassas efter lokala behov och förutsättningar. Det är även viktigt, som utredningen framhåller, att programmets innehåll utformas i samverkan mellan profession, huvudmän och lärosäten.

Förändringar i statsbidrag

Förslaget att se över och förenkla de många statsbidragen inom skolområdet och att föra samman dessa till färre bidrag ser stadsledningskontoret som positivt, bland annat då detta skulle leda till minskad administration för huvudmännen. Likaså ställer sig stadsledningskontoret positivt till att statsbidraget för extra karriärtjänster görs mer träffsäkert. Förslaget att nuvarande statsbidrag för karriärtjänster kopplas till kompetensnivåerna i professionsprogrammet bör dock ses över. Som ansvarig för verksamheten bör huvudmannen vara den som bedömer och beslutar när tjänster och befattningar tillsätts och inrättas. Förslaget innebär att huvudmannens ansvar för och möjlighet att styra verksamheten begränsas.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 maj 2018 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 maj 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande synpunkter

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till stora delar av utredningens förslag. Flera av de förslag som utredningen lämnar har god potential för ett utvecklat, långsiktigt och systematiskt arbete för professionsutveckling och kompetensförsörjning i skolan.

Konsekvenser för barn, barns rättigheter och jämställdhet

Utredningen (SOU 2018:17) Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling innehåller en konsekvensanalys av hur förslagen påverkar barn och elever. Utredningen kommer fram till att förslagen syftar till att förstärka kvaliteten i undervisningen i skolan vilket bidrar positivt till barns och elevers situation och utvecklingsmöjligheter. Ytterligare en slutsats som utredningen når är att om lärare och rektorer får ägna än mer tid åt kärnuppgiften kommer det öka elevernas möjlighet till förbättrad måluppfyllelse (Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling, SOU 2018:17 s. 597).

I analysen av hur barn och elever påverkas lyfter utredningen även fram att när lärare och förskollärare deltar i kompetensutvecklingsinsatser kommer elevernas/barnens situation påverkas eftersom ordinarie personal inte finns i verksamheten. Utredningen gör bedömningen att de positiva konsekvenserna av förslaget överväger de negativa när barnets bästa prövas (ibid. 597-598). Utredningen lyfter särskilt fram att lärare som undervisar i grundskola, gymnasieskola, specialskola också omfattas (ibid. 598).

Barnets bästa har prövats i detta tjänsteutlåtande. De artiklar från barnkonvention som tillämpats på förslagen i utredningen är de vägledande principerna, artikel 2, 3 och 6, samt artikel 28 och 29 i barnkonventionen. Förvaltningen når ingen annan slutsats än den som presenterats i utredningen och som redogörs för ovan.

Utredningen, i såväl dess helhet som i dess olika förslag, syftar till att ge lärare och rektorer bättre förutsättningar att utföra i sitt uppdrag, vilket får anses ligga väl inom ramen för Barnkonventionens intentioner.

Förvaltningens slutsats är därför att betänkandets förslag kan bidra till ett arbete mot att uppfylla delar av barnkonventionens artiklar och därmed barnets bästa.

Förvaltningen ser att syftet med förslagen, att stärka professionens, det vill säga lärares förskollärares, rektorers och förskolechefers, utveckling och undervisningsutveckling innebär en utveckling och förstärkning av förutsättningar för barns och elevers utveckling och lärande

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 maj 2018 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 april 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i utredningen och ser att det kan ge positiva effekter för barns och elevers utveckling och kunskapsresultat. Förvaltningen instämmer i att

professionsprogrammet kan ge bättre förutsättningar för lärare, förskollärare, rektorer och förskolechefer att utföra sina uppdrag.

Syftet med professionsprogrammet anges vara att skapa en sammanhållande systematik för utveckling av lärares och skolledares kompetens och dess strategiska användning. Förvaltningen ställer sig positiv till att det blir en likvärdighet i kompetensutvecklingen för lärare och förskollärare, genom professionsprogrammet. Det skapar förutsättningar för mer likvärdiga skolor och förskolor. Återkommande kompetensutvecklingssatsningar och därmed förutsättningar att utföra uppdrag ger också ökad kvalitet i verksamheten. En förskollärares uppdrag kan förändras över tid, förvaltningen ser därför positivt på att professionsprogrammet vänder sig till både nyutexaminerade och mer erfarna.

Eftersom professionsprogrammet för mer erfarna lärare föreslås vara frivillig ser förvaltningen en risk med att delar av ovan nämnda positiva effekter uteblir eller blir små. De positiva effekterna för barn och elever är beroende av hur många som väljer att ta del av professionsprogrammets erbjudanden. Detta gäller inte i början av yrkeslivet då deltagande i programmet föreslås vara obligatoriskt.

Ökad attraktionskraft till yrkesgruppen ser förvaltningen också som en trolig effekt, vilket framkommer av utredningen. Detta är en viktig del då det framtida rekryteringsbehovet förväntas vara stort. Med möjligheter till kompetens- och karriärsutveckling är det också troligt att fler kommer att vilja stanna kvar i yrket.

Förvaltningen ställer sig positiv till att kunskap och kompetens prövas nationellt, lokala bedömningar av kompetensnivåer skulle kunna medföra alltför stor variation.

Det framkommer av utredningen att förslaget är ett ramverk som ett första steg till ett professionsprogram. Förvaltningen vill framhålla att det finns många viktiga delar som behöver tydliggöras och fastställas. Till exempel tydliga och likvärdiga former för att validera kunskaper som inte fått genom formella utbildningar. Det bör också framgå när de obligatoriska delarna i programmet måste genomföras.

I utredningen anges att huvudmän, genom förslagen, kommer få möjligheter att rekrytera och använda kompetens strategiskt. Vidare anges att lärare och förskollärare kan utveckla specialistkunskaper genom programmet. Kunskaper som huvudmän särskilt kan efterlysa vid rekrytering till förskolor och skolor med svåra förutsättningar. Förvaltningen ställer sig positiv till den möjligheten. I delrapporten från *Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm – Förskolan en god investering i jämlika livsvillkor* – framkommer att deltagande i förskolan är mest gynnsamt för barn från socioekonomiskt svaga förhållanden och kan vara betydelsefull för barns utveckling och lärande långt senare i livet. För att skapa goda lärande- och utvecklingsmöjligheter framhåller rapporten bland annat förskolepersonalens kompetensnivå och att det kan kompensera för sämre förutsättningar.¹

Förvaltningen ser positivt på att utredningen tar fram flera förslag som handlar om förskolechefer och rektorer ska få förutsättningar att vara pedagogiska ledare. Skolinspektionen visade i en granskning av förskolechefens ledning 2016, att detta är något som behövs för att de ska kunna utföra sitt uppdrag och utveckla verksamheten.² Förslag finns till exempel om att minska överdokumentationen i skolväsendet genom ett uppdrag till Skolverket och Statens skolinspektion. Det handlar också om att huvudmannen ska se till att förutsättningarna finns och att Skolverket ska vara ett stöd i det arbetet.

¹ Förskolan – En god investering i jämlika livsvillkor. Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm - Stockholms stad - <http://intranat.stockholm.se/PageFiles/45478/forskolan-en-god-investering-i-jamlika-livsvillkor.pdf>

2

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/forskolechefen/forskolechefens-ledning.pdf>

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 maj 2018 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 april 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har tagit del av remissen Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17). Förvaltningen ser huvudsakligen positivt på förslagen i remissen.

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag om ett nationellt professionsprogram för lärares och skolledares professionella utveckling och skolutveckling i syfte att möjliggöra en stärkt undervisning och bidra till positiva effekter på elevers kunskapsresultat. Förvaltningen instämmer med utredningen om att ett sådant program skapar tydlighet och en sammanhållen systematik för såväl utveckling av lärares och skolledares kompetens som dess strategiska användning.

Förvaltningen vill poängtera vikten av tydliga gränssnitt gällande vilken organisation eller myndighet som ska ansvara för professionsprogrammet. Det samma gäller vilka delar av professionsprogrammet som ska genomföras nationellt respektive hos huvudmän och skolenheter. De sistnämnda har mångskiftande lokala förutsättningar och behov och det är viktigt att alla huvudmän och skolenheter har reella möjligheter och förutsättningar för att arbeta med professionsprogrammets innehåll. Det är bra att det nationellt finns höga ambitioner men det finns en risk att ansvaret mellan huvudman och staten krockar, ansvarsfördelningen mellan dessa två parter behöver vara tydlig.

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag om att skollagen ändras så att legitimerade lärare och skolledare ges möjlighet att kontinuerligt ta del av kompetensutvecklingsinsatser som stärker yrkesskickligheten. Det finns en god intention bakom tanken om att kompetensutveckling under den första tiden i yrkeslivet i lägre grad är valbar för att sedan ske mer i form av ett erbjudande med tydliga karriärmöjligheter. Detta skapar möjligheter till ökad likvärdighet i undervisningen. I och med ökade individuella krav gällande deltagandet i kompetensutvecklingen längre in i yrkeslivet kan det finnas en risk att man inte når de förväntade stärkta effekterna på undervisningen. Om många lärare och skolledare väljer att inte ta del av erbjudandet om fortsatt kompetensutveckling kan det innebära att de förväntade positiva effekterna på elevers kunskapsresultat inte nås fullt ut. I sammanhanget är det även av vikt att definiera vad som avses med i början respektive längre in i yrkeslivet. Betyder exempelvis i början av yrkeslivet en viss tid efter påbörjad anställning? Förvaltningen anser att detta bör regleras nationellt.

Förvaltningen anser, precis som utredningen kommit fram till, att det är bra att den enskilde lärares eller skolledares kunskap och kompetens på olika nivåer bedöms nationellt. Detta skapar tillförlitliga processer för att identifiera och erkänna olika kompetensnivåer bland annat med tanke på karriärtjänster. Idén om att kunna dra nytta av den kunskap och kompetens som legitimerade lärare och forskollärare som har examen på forskarnivå besitter är positiv.

Utredningen föreslår att det i skollagen ska tydliggöras att huvudmannen ska se till att rektorer och förskolechefer har goda förutsättningar för att leda och samordna det pedagogiska arbetet och utveckla utbildningen vid enheten. Förvaltningen anser att detta är positivt men vill även peka på viss organisatorisk komplexitet. Enligt nuvarande skrivningar i skollagen beslutar rektor och förskolechef den inre organisationen i enheten bland annat när det gäller det administrativa stödet. Förvaltningen ser bland annat en komplexitet lokalt i Stockholms stad då det inte finns en tydlig riktning på hur stödet till förskolechef ska

utformas så att den kan utöva det pedagogiska ledarskapet. Då uppstår frågan, hur ska detta följas upp?

Till sist kan förvaltningen konstatera att vissa saker behöver utredas ytterligare innan de förslag som utredningen kommit fram till kan genomföras. Bland annat gällande ansvarsfördelningen mellan staten och huvudmännen samt funktionens sammansättning och roll.